

اولویت‌های استقرار ایمنی در بنادر

مدیرعامل سازمان بنادر و دریانوردی :

شاخص‌های HSE در بنادر ارتقاء می‌یابد

اولین دوره‌ی آموزش تخصصی ایمنی، بهداشت و محیط زیست موسوم به HSE با همکاری آکادمی فنی علوم دریایی ایتالیا و تحت نظارت و تأیید استانداردهای ICOH ایتالیا و NEBOSH انگلستان در سالن اجتماعات سازمان بنادر و دریانوردی برگزار شد.

در این دوره آموزشی که به مدت یک هفته به طول انجامید ۸۰ نفر از مدیران، کارشناسان و مسئولان HSE سازمان بنادر و ۷۵ نفر از شرکت‌های طرف قرارداد فعال در بنادر در آن حضور داشتند و مطالب آموزشی در هشت بخش «مبانی ایمنی و بهداشت»، «سیاست گذاری»، «سازماندهی ایمنی و بهداشت»، «ارتقای فرهنگ ایمنی و بهداشت»، «ارزیابی خطر»، «اصول کنترل» و «نظارت، بازبینی و ممیزی» و «بررسی سوانح و حوادث، ثبت و گزارش» ارائه شد.

HSE شاخص توسعه و هدف محوری

مهندس سیدعطاء اله صدر، مدیرعامل سازمان بنادر و دریانوردی، در مراسم آغاز به کار این دوره آموزشی، HSE را نه تنها به عنوان یک شاخص توسعه بلکه به عنوان یک هدف کیفی و محوری برشمرد و افزود: «اگر هدف، ارتقای ایمنی، بهداشت و محیط زیست بندری باشد، سایر طرح‌های توسعه‌ای نیز همسو با آن قرار می‌گیرد».

معاون وزیر راه و ترابری در ادامه تبیین کرد: با این رویکرد دو هدف محقق می‌شود، اول این که شاخص‌های HSE که بسیار مهم و حیاتی است ارتقاء می‌یابد. همچنین برنامه‌ها و طرح‌های توسعه‌ای هیچ‌گونه مغایرتی با شاخص‌های HSE نخواهد داشت.

کشتی‌ها، بنادر با ایمنی بالاتر را انتخاب می‌کنند.

در مراسم آغاز به کار دوره‌ی آموزشی HSE، معاون امور بندری و مناطق ویژه اقتصادی سازمان بنادر به عنوان سخنران دوم، درباره اهمیت سیستم مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست در سازمان بنادر و دریانوردی سخن گفت و استقرار این سیستم در سازمان بنادر و دریانوردی را به لحاظ الزامات قانونی و اجرایی کنوانسیون‌های بین‌المللی و ملی اجتناب ناپذیر دانست.

محسن صادقی فر با بیان این که سازمان بنادر و دریانوردی مدیریت ۱۱ بندر اصلی تجاری با ظرفیت ۱۵۰ میلیون تن را برعهده دارد، از افزایش ظرفیت بنادر بازرگانی کشور به ۲۰۰ میلیون تن تا پایان برنامه‌ی پنجم توسعه خبر داد و گفت: در سال گذشته ۱۳۰ میلیون تن کالا در بنادر ایران تخلیه و بارگیری شد که ۹۰ درصد صادرات و ۸۴ درصد واردات کشور را شامل می‌شود.

وی اضافه کرد: در طول سال میلیون‌ها کامیون، ۱۵۰ شناور بزرگ تجاری، ۲۰ هزار لنج و ۷ میلیون مسافر و تعداد زیادی از افراد و کارکنان در محوطه بنادر تردد می‌کنند و افزون بر آن، میلیاردها ریال سرمایه در بنادر وجود دارد.

معاون امور بندری و مناطق ویژه اقتصادی سازمان بنادر با اعلام این که این تعداد عملیات توسط ۷۰۰ شرکت تخلیه و باربری و نمایندگی کشتیرانی و ۲۶ ترمینال اپراتور اصلی بنادر انجام می‌گیرد، نتیجه‌گیری کرد: با توجه به انجام عملیات بسیار زیاد و استراتژیک در بنادر و چرخش میلیاردها ریال سرمایه، اهتمام به ایمنی در بنادر از اهمیت به سزایی برخوردار است.

این مقام مسئول در سازمان بنادر در ادامه سخنانش به الزامات قانونی سازمان بنادر به عنوان مرجع دریایی کشور اشاره و تأکید کرد: اجرایی نمودن کنوانسیون‌ها و مقررات بین‌المللی از جمله کنوانسیون سولاس (SOLAS)، سار (SAR) و کالاهای خطرناک (IMDG) و همچنین اجرای قوانین ملی و آیین‌نامه‌های سازمان، از وظایف سازمان بنادر و دریانوردی قلمداد می‌شود.

صادقی فر با تأکید بر الزامات بازار جهت استقرار سیستم مدیریت HSE در سازمان بنادر، اظهار داشت: ما در منطقه‌ی رقابتی قرار گرفته ایم و کشتی‌ها بندری را انتخاب می‌کنند که خدمات بهتری ارائه دهد، ایمن تر و از خدمات تخلیه و بارگیری با ایمنی بالاتری برخوردار باشد.

به گفته‌ی معاون امور بندری سازمان بنادر، استقرار سیستم مدیریت HSE تأثیر بسزایی در حفظ مشتریان موجود، و جلب مشتریان جدید و افزایش سهم بازار بنادر کشور از بازارهای ترانزیت و ترانشیپ دارد که این سازمان در این راستا اقداماتی را نیز انجام داده است.

وی در تبیین الزامات تشکیلاتی تأمین ایمنی، بهداشت و محیط زیست در بنادر به اقدامات انجام شده توسط سازمان بنادر در این خصوص اشاره کرد و توضیح داد: از حیث تشکیلاتی در سازمان بنادر، اداره‌ی کل امور بندری در بخش کالا و کشتی، اداره‌ی کل ایمنی و حفاظت محیط زیست دریایی در بخش امور دریایی، نگهداری کانال و حفظ ایمنی آن و اداره‌ی کل امور اداری در بخش بهداشت و ایمنی محیط کار و بهداشت محیط و سلامت جان انسان‌ها فعالیت می‌کنند.

به گفته‌ی این کارشناس مسئول در سازمان بنادر، در بنادر بزرگ تجاری کشور مراکز ایمنی بهداشت تشکیل شده و در بسیاری از بنادر هم مراکز HSE در شرف تأسیس است. صادقی فر در خصوص وضعیت شرکت‌های طرف قرارداد از حیث تشکیلاتی و اجرای الزامات گفت: برای شرکت‌های طرف قرارداد با سازمان بنادر نیز از طریق مصوبات هیأت عامل سازمان، دستور کارهایی تدوین می‌شود. ضمن این که فضا در بنادر و در بین شرکت‌ها بسیار رقابتی است و چنان چه شرکتی نتواند خدمات مطلوبی را ارائه دهد، قطعاً مشتریانش را از دست خواهد داد. صادقی فر در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به اقدامات فرهنگی صورت گرفته جهت ارتقای HSE، از انتشار کتب یا موضوعات ایمنی، بهداشت و محیط زیست، برگزاری ۱۷ دوره گردهمایی سازمان و ۴ دوره همایش ملی ایمنی در بنادر، تدوین دستورالعمل‌های مرتبط با موضوعات HSE،

معاون امور بندری و مناطق ویژه اقتصادی سازمان بنادر با اعلام این که این تعداد عملیات توسط ۷۰۰ شرکت تخلیه و باربری و نمایندگی کشتیرانی و ۲۶ ترمینال اپراتور اصلی بنادر انجام می‌گیرد، نتیجه‌گیری کرد: با توجه به انجام عملیات بسیار زیاد و استراتژیک در بنادر و چرخش میلیاردها ریال سرمایه، اهتمام به ایمنی در بنادر از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

برگزاری مستمر گردهمایی‌های مسئولان پایانه‌های نفتی بنادر و برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی با موضوعات ایمنی، بهداشت و محیط زیست خبرداد.

وی همچنین در خصوص اقدامات اجرایی و عملیاتی به عمل آمده جهت توسعه وضعیت HSE، مواردی چون، صدور گواهی نامه‌های ایمنی تجهیزات بندری و اپراتوری تجهیزات، ساماندهی ایمنی پایانه‌های نفتی و وضعیت یکپارچه ایمنی (IMS) در بنادر و تدوین و اجرای دستورالعمل نحوه رسیدگی به حوادث بندری را فهرست کرد.

معاون امور بندری سازمان بنادر با اعلام کاهش چشمگیر حوادث در بنادر طی ۵ سال گذشته، آن را ناشی از دقت عمل شرکت‌ها و مراکز ایمنی سازمان بنادر در اجرای درست دستورالعمل‌های ایمنی، بهداشت و محیط زیست دانست.

محسن صادقی فر هدف عالی سازمان بنادر در برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی HSE را استقرار ساختار مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست بنادر، شرکت‌های طرف قرارداد و ستاد و تبدیل سازمان بنادر به سازمان پیشرو در موضوعات HSE در بین بنادر هم‌تراز برشمرد.

مصاحبه کوتاه بندر و دریا با مدیر کل امور بندری در حاشیهی آموزش تخصصی HSE

با برگزاری چهاردوره همایش ملی ایمنی در بنادر و برپایی گردهمایی‌های تخصصی و همچنین اقدامات فرهنگی در این زمینه، غالب بخش کارشناسی سازمان بنادر بر ضرورت استقرار نظام HSE در بنادر بزرگ بازرگانی کشور تأکید دارند و آموزش تخصصی در این زمینه را راه میان بر رسیدن به هدف «بندر ایمن، مشتری بیشتر» می‌دانند.

در حاشیه برگزاری دوره‌ی آموزشی تخصصی ایمنی، بهداشت و محیط زیست بنادر، با جلیل اسلامی، مدیر کل امور بندری سازمان بنادر مصاحبه کوتاهی انجام دادیم و نظر کارشناسی او را در خصوص اهمیت وجود نظام HSE در بنادر جویا شدیم.

به عنوان دانش آموخته مدیریت بندری در سطح عالی، توجه به ایمنی در بنادر را ناشی از چه فاکتورهایی می‌دانید؟

اسلامی: در دنیای امروز تأثیر جهانی شدن اقتصاد و گسترش روزمره فناوری اطلاعات به عنوان دو فاکتور اصلی در کاهش هزینه‌های و افزایش تجارت بین المللی بر کسی، پوشیده نیست. نقش بنادر به عنوان یکی از حلقه‌های رابط زنجیره‌ی تأمین کالا (Supply chain management) چنان حیاتی است که رشد و توسعه سایر بخش‌های وابسته به حمل و نقل دریایی به نحوه فعالیت بندر بستگی دارد. این موضوع به دلیل نقش اقتصادی بنادر در جلب سرمایه‌های خارجی، کسب درآمدهای ارزی و ریالی، افزایش توان رقابتی شرکت‌های تولیدی کشور به واسطه کمی‌هزینه‌های حمل نقل، اشتغال زایی و کمک به توسعه منطقه‌ای و ملی اهمیتی دو چندان پیدا می‌کند. از این رو رقابت فشرده‌ای بین کشورها در جلب شرکت‌های کشتیرانی و صاحبان کالا در جریان است. به همین دلیل سه اصل حداقل زمان ترانزیت کالا، حداقل هزینه و حداکثر سطح ایمنی، همواره به عنوان معیارهای انتخاب مسیر ترانزیت کالا توسط خطوط کشتیرانی مدنظر قرار می‌گیرند. به عبارتی جناب عالی زمان و هزینه را وابسته به فاکتور ایمنی می‌دانید:

اسلامی: آن چه نیاز به توصیف ندارد این است که حداقل زمان و هزینه تنها در صورتی مزیت و ملاک عمل خواهند بود که توأم با ایمنی در ارائه‌ی خدمات به کشتی و کالا باشند، چرا که بروز هر گونه حادثه یا آسیب به کشتی و یا کالا موجبات افزایش هزینه تمام شده و همچنین اطاله زمان ترانزیت کالا خواهد شد. در نتیجه عدم رعایت مقررات و استانداردهای ایمنی و وقوع حوادث علاوه بر ایجاد افت کمی و کیفی خدمات و کاهش بهره‌وری، منجر به آسیب‌های جسمی، روانی و اجتماعی در جامعه خواهد شد. هزینه‌های ناشی از حوادث نیز می‌تواند اقتصاد ملی کشور را به شدت تحت تأثیر قرار دهد.

هزینه‌های مراقبت درمان، پرداخت غرامت به افراد حادثه دیده و میزان ضرر و زیانی که به جامعه، محیط زیست و تولید در کشور وارد می‌شود، برهیچ کس پوشیده نیست.

با این مقدمه، ایمنی در بنادر را چگونه حایز اهمیت می‌دانید؟

اسلامی: کار در بنادر به دلیل تنوع و فراوانی مشاغل، گستردگی و تنوع کالاهای وارداتی و صادراتی، متمایز از کار در سایر بخش‌های صنعتی است و از پتانسیل بالایی جهت بروز حوادث برخوردار است. لذا کنترل مخاطرات و عوامل زیان آور ناشی از کار در بنادر بسیار حایز اهمیت و مستلزم نگاه علمی و جدی به مقوله ایمنی است.

به نظر می‌رسد به جهت ضرورت استقرار نظام ایمنی در بنادر، سازمان بنادر به اجماع کلی و درک صحیح در این زمینه رسیده باشد؟

اسلامی: سازمان بنادر و دریانوردی در راستای همسویی با سیاست‌های کلان نظام در خصوص صیانت از نیروی انسانی شاغل در بنادر به عنوان هدف توسعه پایدار و از اصلی ترین سرمایه‌های ملی کشور، ارتقای توان رقابتی شرکت‌های تولیدی در عرصه رقابت جهانی، حذف وابستگی به بنادر کشورهای همجوار در زمینه‌ی تخلیه و بارگیری کالاهای قابل حمل از طریق دریا، توجه ویژه‌ای را به HSE بنادر لحاظ نموده است.

بدیهی است به لحاظ وابستگی ۹۰ درصدی کشور در صادرات و واردات به بنادر، هرگونه ارتقای کیفی در سطح خدمات قابل ارایه در بنادر نقش به سزایی در سطح کلی برجای خواهد گذاشت. استقبال شرکت‌های کشتیرانی، شرکت‌های تخلیه و بارگیری، شرکت‌های ارایه دهنده خدمات دریایی و سایر موسسات از این سمینار آموزشی و موضوعات ایمنی حاکی از درک صحیح و به موقع سازمان بنادر و دریانوردی از مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست در بنادر است. امید داریم تعامل علمی لازم در این سمینار آموزشی بتواند نتایج و اثرات مثبتی در ارتقای سطح ایمنی، بهداشت و محیط زیست بنادر به دنبال داشته باشد.

آموزش HSE، به منزله وظیفه انسانی

از آن جا که کلیه اعضای جامعه بندری، در ارتقای سطح ایمنی بنادر، به ایفای نقش می‌پردازند، اعتلای وضعیت ایمنی، بهداشت و محیط زیست آن‌ها اثر مستقیمی بر افزایش کارایی و ایمنی بنادر دارد و انتقال تجربیات موفق و دانش مطابق با پیشرفت‌های علمی روز دنیا، می‌تواند در نهایت، به اعتلای HSE کلیه بنادر منجر شود.

استفاده از نظام‌های نوین مدیریتی، نظیر: سیستم مدیریت یکپارچه ایمنی، بهداشت محیط زیست و کیفیت (IMS)، که به صورت جامع، موضوعات مرتبط را در سازمان مورد کنترل و مدیریت قرار می‌دهد و همچنین به کارگیری ابزارهای مدیریتی، به نظم و ترتیب محیط کار (HOUSE KEEPING) کمک می‌کند، از جمله اقدامات مدیریتی است که مورد استفاده شرکت‌ها قرار می‌گیرند.

افزون بر اقدامات مدیریتی، شرکت‌های پیشرو در این زمینه، نسبت به انجام عملکردهای عملیاتی به منظور ایمن‌سازی محوطه‌های تحت اختیار خود نیز، اقدام می‌کنند که برخی از آن‌ها عبارتند از: استفاده از تجهیزات ایمنی با توجه به نوع و وسعت عملیات، چیدمان منظم کالاها در محوطه‌های تحت اختیار، انجام عملیات تخلیه و بارگیری کالاهای خطرناک مطابق با کدها و استانداردهای بین‌المللی، از جمله IMDG COE استفاده از علائم هشدار دهنده و اخطار دهنده در محوطه‌های عملیاتی و بهره‌گیری از سایر استانداردهای مناسب در طراحی محوطه‌ها، انبارها و مخازن نگهداری کالا و محصولات.

از دیگر اقدامات به عمل آمده در این راستا، می‌توان به آموزش کارکنان و استفاده از کارکنان مجرب در جهت ارتقای سطح عملیات اجرایی و ایمنی اشاره کرد که برگزاری جلسات و دوره‌های آموزشی مختلف با زمینه‌های کاربردی و اجرای مانورهای عملیاتی به منظور آمادگی کارکنان، به عنوان کلیدی‌ترین عامل موفقیت در روند به کارگیری موارد ایمنی، بهداشت و محیط زیست بنادر محسوب می‌شود. از آن‌جا که منابع انسانی مهم‌ترین پشتوانه‌های توسعه پایدار به شمار می‌آید، صیانت از سلامت و ایمنی نیروهای کار، نه تنها وظیفه‌ی انسانی محسوب می‌شود، بلکه به عنوان یک الزام قانونی نیز، مورد توجه است.

بی‌شک، یکی از راه‌های دست‌یابی به محیطی ایمن و سالم در بنادر، آشنا شدن مدیران، کارشناسان و دست‌اندرکاران امور بندری، با مقوله‌های مورد بحث است که برگزاری دوره‌های تخصصی آموزشی، از مهم‌ترین اقدامات قابل‌تصور در این زمینه است. از این‌رو، اداره‌ی استانداردهای ایمنی بندری، سعی دارد هم‌زمان با اجرای اقدامات عملیاتی در خصوص سامان‌دهی موضوعات مورد نظر، توجه ویژه‌ای نیز، به مقوله‌ی آموزش داشته باشد که اجرای دوره‌ی آموزش مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست بنادر تحت نظارت و تأیید استانداردهای ICOH, NEBOSH و حضور مدیران، کارشناسان و اعضای تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیرنده‌ی سازمان بنادر و بیش از ۴۰ شرکت خصوصی طرف قرارداد تأییدی بر این ادعا است.

با برگزاری دوره‌ی یاد شده، ضمن بستر سازی مناسب به منظور فراگیری مطالب علمی مطابق با استانداردهای روز دنیا، زمینه‌ی مساعدی نیز، جهت ایجاد تعامل و هم‌فکری صاحب‌نظران و متخصصین مرتبط، ایجاد شد که سعی بر آن است، در آینده، زمینه‌های همکاری گسترده‌تری با شرکت‌های خصوصی در زمینه‌ی امور مرتبط فراهم آید.

امید است با عنایت به حمایت‌های همه‌جانبه‌ی مدیرعامل سازمان بنادر و دریانوردی معاونت امور بندری و مناطق ویژه و همچنین، مدیر کل امور بندری، نسبت به موضوعات و موارد یاد شده، شاهد شکوفایی و رشد بیش از پیش فعالیت‌های مربوط به رعایت اصول ایمنی و بهداشت کاری در مجموعه سازمان، بنادر و شرکت‌های خصوصی طرف قرارداد باشیم.

منبع: نشریه بندری و دریاه شماره ۱۷۶